

УДК 304/317.7
ORCID iD 0000-0002-7416-9541
ORCID iD 0009-0007-0201-7534
ORCID iD 0000-0001-5173-9540

**І.М. Грабовська,
І.О. Гулейкова,
Т.М. Талько**

ЖУРНАЛ «СУЧАСНІСТЬ» У КУЛЬТУРНОМУ ЛАНДШАФТІ УКРАЇНИ

У статті розглянуто основні історичні віхи виникнення та функціонування знакового українського видання – журналу «Сучасність», його ролі в культурному житті як української діаспори, так і матірньої України. Авторки дослідження вважають, що саме подібні видання значною мірою створюють духовну ауру нації, ту ментальну оболонку народу, яка оприявнює його неповторне обличчя на загальному тлі світової цивілізації. Цілісну картину вільної української культури, її гуманітарну ауру, збережену закордонним українством, і покликаний був формувати та відображати часопис «Сучасність». Саме він 30 років існування поза територіальними межами своєї Батьківщини, представляв світові українську культуру не існуючої самостійно української нації і держави. Цю ж місію журнал «Сучасність» продовжував виконувати і після повернення в Україну часів новітньої незалежності. Окрім того, він став інтелектуальним осередком подолання постколоніального синдрому українським суспільством перехідного періоду. Діаспорні українські автори-інтелектуали «Сучасності» вже у далеких 70-х рр. звертались до проблем європейськості української культури. Ці питання «на повен зріст» постали перед вітчизняною культурологією лише у постколоніальний період новітньої незалежності України.

У статті робиться висновок, що традиції, закладені журналом «Сучасність», підняли часопис на рівень найкращих науково-популярних видань України і, вочевидь, назавжди вписали його в історію української культури. І не лише науково-популярних, а і літературно-мистецьких, оскільки у часопису вперше опубліковані численні твори, що вже стали класичними, як і низка власне наукових текстів. «Сучасність» стала однією з інтелектуальних «перлин» української культури діаспори та матірньої України, засобом їхнього об'єднання в органічну цілісність.

Ключові слова: інтелектуальне видання, діаспора, культурологічна парадигма, український часопис, українське націотворення.

DOI 10.34079/2518-1343-2025-15-30-71-81

Постановка проблеми. Бувають видання, зокрема, часописи, які визначають цілу культурну епоху в житті певних спільнот. Бувають і такі, які виховують чи пробуджують цілі покоління від летаргійного сну й бездіяльності. Особливо це стосується країн і націй, які потрапляють у лабеті деспотизму та тоталітаризму. Чи не найяскравішим прикладом такого часопису для уявленої частини Європи другої половини ХХ століття була Гедройцівська «Культура». На українському обширі, мабуть, єдиним часописом, хоча б частково сумірним із «Культурою», можна вважати журнал «Сучасність».

Такі видання значною мірою створюють духовну ауру нації, ту ментальну оболонку народу, яка оприявнює його неповторне обличчя на загальному тлі світової

цивілізації. На переконання Ліни Костенко «...кожна нація повинна мати свою гуманітарну ауру. Тобто потужно емануючий комплекс наук, літератури, мистецтва, філософії – в їхній інтегральній причетності до світової культури і, звичайно ж, у своєму неповторному національному варіанті» (Костенко, 2013, с.11).

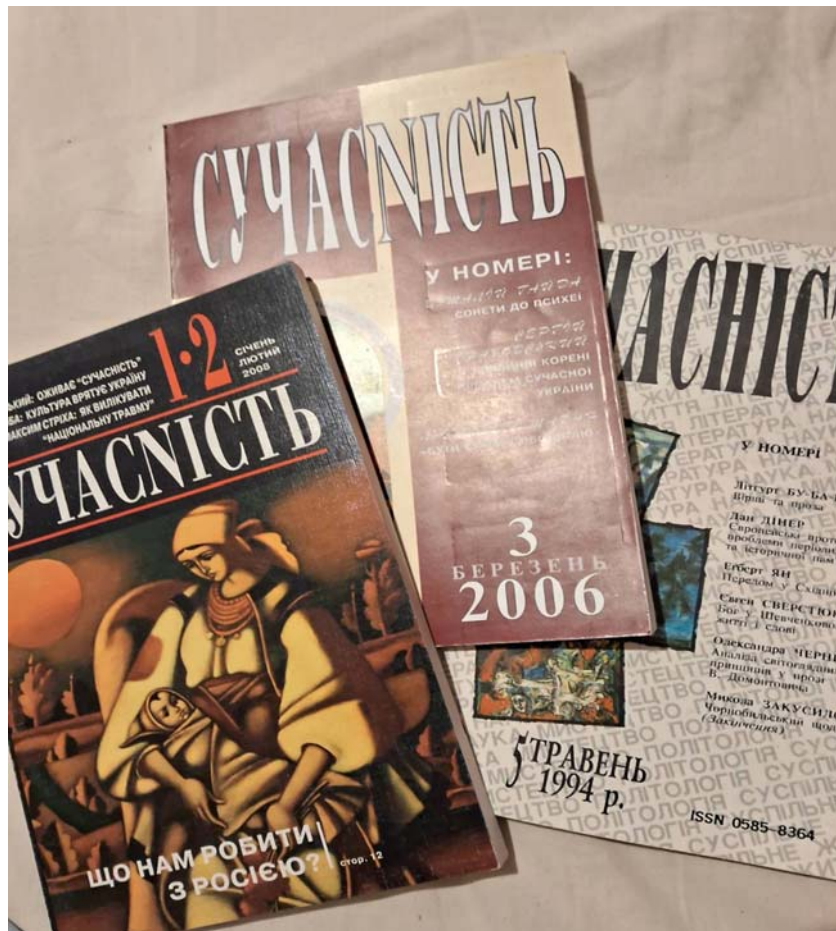

Рис. 1 Журнал «Сучасність» різних років видання в Україні

Цілісну картину вільної української культури, її гуманітарну ауру, збережену закордонним українством, і покликаний був формувати та відображати часопис «Сучасність». Саме він 30 років існування поза територіальними межами своєї Батьківщини, представляв світові українську культуру не існуючої самостійно української нації і держави, бо «кожна нація, попри всі драматичні події у своїй історії, має щось своє, неповторне, свої культурні досягнення й еманції, які становлять її «гуманітарну ауру», роблять її «впізнаваною» й цікавою для світу. Хронічна «ніч бездержавності» не сприяла створенню такої аури: впродовж віків українську культуру, найкращі її вияви, що могли б стати надбанням Європи і світу, витіснили на маргінеси і в небуття – шляхом заборон і репресій, морального і матеріального нищення шедеврів цієї культури, – стверджує Оксана Пахльовська. – Це призвело до спотворення культурного коду нації, зумовило численні перекося й патології в самоосмисленні, а відтак і в зовнішньому сприйнятті» (Пахльовська, 2013, с. 3-4).

Аналіз досліджень та публікацій. Величезна значимість журналу «Сучасність» для культурного життя світового українства, зокрема, і українців матірньої України, обумовила і великий та вагомий обсяг публікацій, від наукових до мас-медійних, присвячених як історії самого журналу, його мистецтвознавчим, літературознавчим

публікаціям та поетичним і літературним творам, так і окремим інтелектуалам, які у різні часи і навіть епохи стали авторами цього видання. Однією з найгрунтовніших дослідницьких праць, присвячених журналу «Сучасність» є монографія Л. Тарнашинської «Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (історико-літературний та поетикальний аспекти): монографія» (Тарнашинська, 2010).

Авторка детально аналізує роль «Сучасності» у осмисленні такого непересічного феномена української історії, як шістдесятництво, та «надання голосу» поколінню українських шістдесятників. Адже саме на сторінках вказаного видання друкувались твори шістдесятників, заборонені в УРСР. Окрім того журнал став справжнім «містком» між українською інтелектуальною діаспорою та матірною Україною.

Не можна обійти увагою і роздуми видатної вітчизняної літературознавиці С. Павличко, викладені у вже класичній на цю пору праці «Дискурс модернізму в українській літературі», де у підрозділі «Нью-Йоркська група і шістдесятники» авторка викладає суть дискусії про творчість талановитих українських митців у підрадянській Україні, що розгорнулася на сторінках «Сучасності» між Вірою Вовк і Богданом Бойчуком та іншими представниками Нью-Йоркської групи (Павличко, 2024, с.614-619).

І сьогодні, під час російсько-української війни продовжуються дослідження, присвячені журналу «Сучасність» Це не випадково, адже чимало тем, що обговорювались на його сторінках, суголосні проблемам, які змушені вирішувати теперішні покоління українців. Насамперед, це цивілізаційна тематика, зокрема, питання можливості/неможливості існування російської імперії без України. Подібна проблематика регулярно обговорювалась на сторінках видання як в діаспорний період його існування, так і в його виданнях вже періоду новітньої української незалежності.

Цікавим випуском є «СУЧАСНІСТЬ THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА. Науково-популярне видання. Упорядник Сергій Грабовський. Київ: Міленіум, 2023. 234 с.» щодо ролі Івана Дзюби у культурному та політичному житті України. Це, фактично, завершальний акорд у існуванні «Сучасності». На увагу заслуговують роздуми промоутера зібрання та упорядника цього випуску Сергія Грабовського про значення творчості І. Дзюби для України та її оцінка, а саме: «...Я навмисно акцентував увагу читачів на напівуспіхах Івана Дзюби, хоча ці «напів-» варті того, що багато хто зі знаних діячів умотивовано вважав би своїми неабиякими успіхами. А уявімо лише, що міг би зробити Іван Михайлович у незалежній Україні, якби мав адекватне ставлення до себе з боку т.зв. «еліти!»» (Грабовський, 2023а, с.12).

Історія «Сучасності» прослідковується як на рівні монографічних досліджень, так і дисертаційних робіт. Проте, і сьогодні в час екзистенційного вибору українства звернення до проблематики, пов'язаної зі спадком «Сучасності» є актуальним (Див., напр.: Гандзюк, 2024; 2024а). Так у статті 2024 р. «Журнал «Сучасність»: історія, традиції, новаторство» йдеться про те, що «...у другій половині ХХ ст. в Радянському Союзі існував культ особистості, цензура, політичні репресії, в результаті чого збільшилася кількість українських емігрантів, зокрема, національно свідомих та активних громадських діячів. Таким чином сформувалися усі необхідні умови для розвитку еміграційної преси, яскравим прикладом якої став журнал «Сучасність». Його редакційний колектив намагався висвітлювати увесь спектр проблем, які турбують українців на Батьківщині та в еміграції. Після переїзду часопису в Україну на початку її незалежності, його автори переймалися питаннями літератури, мистецтва, науки, культури, суспільного життя і створюють імідж «видання незалежної української думки» (Гандзюк, 2024а).

Метою цієї розвідки є оприявлення ролі і значимості журналу «Сучасність» у культурному житті українства як діаспорного, так і матірної України від початків його

заснування до сьогодні, коли йде переосмислення інтелектуальної спадщини України в контексті протистояння у гібридній війні з російським агресором.

Основна частина. Перше число «Сучасності» побачило світ у 1961 р. у Мюнхені. Зауважимо, що за підтримки згаданого вже Єжі Гедройця і за участю групи українських інтелектуалів, яких останній публікував у «Культурі».

Першим головним редактором видання став літературознавець, громадський діяч і справжній патріот України Іван Кошелівець, член НТШ й УВАН. Три десятиліття потому часопис виходив у Федеративній Республіці Німеччина, у Мюнхені, а потім у США.

Відпочатково журнал «Сучасність» планувався як щомісячний часопис, який друкував твори з літератури, мистецтва та суспільного життя. У вступній статті до №1 журналу йдеться про те, що журнал «Сучасність» було створено замість видань «Сучасна Україна» й «Українська літературна газета». «Доцільність такої перебудови здається нам настільки очевидною, що її зайве доводити, – зазначали видавці. – Натомість належить сказати кілька слів про характер і напрям журналу. Визначення його як місячника літератури, мистецтва й суспільного життя означає, що він в основному буде присвячений питанням культури в широкому значенні цього слова. Що ж до суспільного життя, куди ми включаємо й політику, то ці питання обговорюватимуться на сторінках «Сучасності» не в формі поточної інформації, що належить до газетного жанру, а в постановці проблем тривалішого й глибшого характеру». Далі акцентується увага саме на культурологічній спрямованості часопису: «Наголос на проблемах культури диктується тим незаперечним фактом, що саме на терені національно-культурному точиться найзапекліша боротьба за збереження національної субстанції українського народу. Це щодо змісту. Що ж до напрямку, то ми не збираємося редагувати такий програмовий журнал, який давав би «непомилні» відповіді на всі питання. Зовсім навпаки, у кожного автора ми цінуємо насамперед його власну думку, а не його партійну приналежність, до якої нам зовсім байдуже. Тому надруковане на суміжній сторінці про особисту відповідальність автора за зміст статті ми й розуміємо дослівно так, як написано, а не як порожню формальність, і при найменшій незгоді з автором не будемо обвішувати його статтю дистанційними примітками, хоч, на випадок розходження в поглядах, охоче даватимемо місце для дискусії іншим авторам. Іншими словами кажучи: журнал буде не партійним, а українським. Сподіваємося, що він знайде своє місце в духовному житті української еміграції і підтримку як дотеперішніх, так і нових співробітників, читачів і передплатників» (Від редакції, Сучасність, №1. 1961).

Треба віддати належне батькам-засновникам часопису. «Сучасність» справді знайшла своє місце у духовному житті українців не лише діаспори, але й УРСР, куди вона завозилася нелегально, а потім – незалежної постсоветської України.

Найбільшого розквіту у зарубіжжі «Сучасність» набула за головування редакторів Івана Кошелівця (1961–66, 1976–77, 1983–84), та Юрія Шевельова (Шереха) (1978–1981). «...Щомісячник «Сучасність» – осердя творчих сил української еміграції – з'явився у 1961 році. І тоді ж тридцятилітній літературознавець Іван Дзюба стає одним із лідерів заснованого за рік перед цим київського Клубу творчої молоді «Сучасник». А після проголошення незалежності України академік Дзюба стає головним редактором «Сучасності», перенесеної до Києва», – зазначає науковець Д. Товмаш у рецензії до збірки «СУЧАСНІСТЬ THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА Науково-популярне видання» (Товмаш, 2023).

Отже, у 1992 р. журнал починає видаватись у Києві. Його головним редактором, а потім головою редакційної ради стає Іван Дзюба – вже не гнаний дисидент, а один із провідних українських гуманітаріїв-енциклопедистів, академік. Процес підготовки та

друкування журналу триває до 2012 р. І символічно завершується наприкінці 2023 р. виданням тематичної збірки «СУЧАСНІСТЬ THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА» (Грабовський, 2023, с.91-136).

«...півтора десятиліття «класична» київська «Сучасність» була одним із провідних «товстих» журналів в Україні, її наклад часом сягав 2000 примірників, і чимало з них «ходили по руках». Та «Сучасність» була і засобом щомісячної діагностики стану українського суспільства та його культури, і простором для вироблення нових ідей, і певним інтелектуальним середовищем, тому журнал було цікаво читати і не соромно рекомендувати, дарувати чи й пересилати за кордон. Тому читач відчував, що творці «Сучасності» прагнуть продовжувати справу своїх попередників, і що видавничі традиції, закладені Іваном Кошелівцем, Богданом Кравцівим, Вольфрамом Бургардтом та Юрієм Шевельовим, тривають», – справедливо зазначив у спогадах про «Сучасність» один з авторів журналу Віталій Пономарьов (Пономарьов, 2023, с. 140).

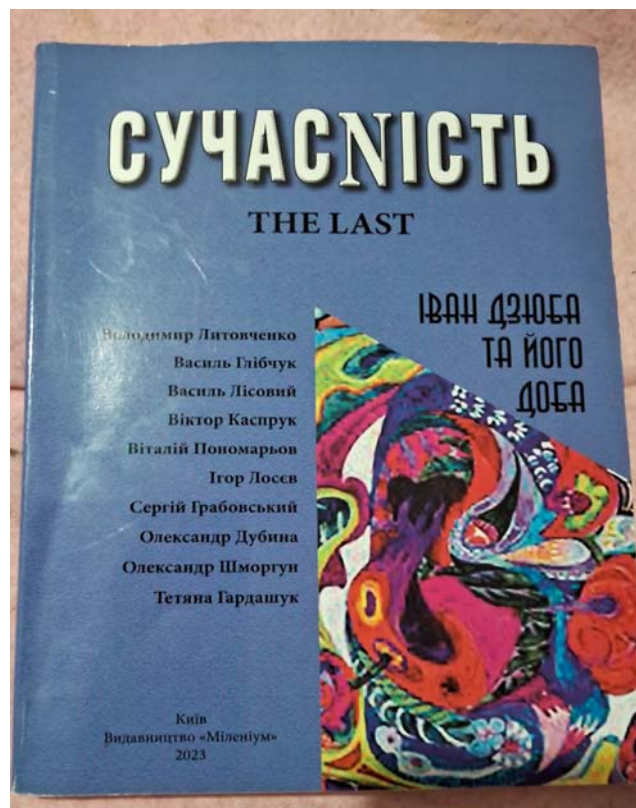

Рис. 2. Найостанніший спеціальний номер журналу «Сучасність»

У статті до Вікіпедії про журнал «Сучасність» у 2000-х роках, коли він видавався вже у Києві, зазначено: «Протягом останніх п'яти років журнал тричі був змушений призупиняти вихід через постійний брак коштів, зміну інвесторів, засновників, головних редакторів і творчих колективів. Чергові номери виходили із запізненням на кілька місяців або навіть на півроку. Журнал зовсім не видавався з середини 2010. На початку весни 2012 інвестором «Сучасності» стало видавництво «Спадщина-Інтеграл» і в квітні часопис відновив свою роботу після півторарічної перерви. На початку 2013 журнал закотився» (Вікіпедія, б.д.). На жаль, у цій статті міститься викривлена інформація. Журнал тільки раз призупиняв вихід, запізнень на півроку не було аж до 2010 р. А останній номер журналу вийшов наприкінці 2012 р.

Закордонний період існування видання довжиною у тридцять років відзначений великою кількістю визначних авторів та творів, які побачили світ на його сторінках. Цю «традицію» було продовжено і в український період друкування журналу. Чимало з авторів «Сучасності» стали уособленням своєї доби (Грабовський (упоряд.), 2023).

Серед авторів часопису гроно видатних особистостей: Іван Кошелівець, Богдан Рубчак, Іван Лисяк-Рудницький, Богдан Кравців, Володимир Кубійович, Юрій Лавриненко, Юрій Шевельов, Микола Неврлий, Емма Андієвська, Богдан Бойчук, Ігор Качуровський, Юрій Тарнавський, Василь Барка, Віра Вовк, Марта Богачевська, Любомир Винар, Оксана Грабович, Володимир Стахів, Богдан Цимбалістий, Роман Шпорлюк, Ісайя Берлін, Роман Рахманний, Богдан Гаврилишин, Іван Дзюба, Ліна Костенко, Вячеслав Чорновіл, Улас Самчук, Докія Гуменна, Іван Драч, Юрій Андрухович, Ігор Калинець, Левко Лук'яненко, Наталка Білоцерківець, Мойсей Фішбейн, Оксана Забужко, Іван Малкович, Василь Лісовий, Валерій Шевчук, Микола Рябчук, Мирослав Маринович, Сергій Грабовський, Ігор Лосєв, Євген Сверстюк, Віра Агеєва, Ігор Римарук, Анатолій Свідзинський, Оксана Пахльовська, Сергій Жадан, Олександр Ірванець, Тамара Гундорова, Роман Корогодський, Юрій Винничук, Наталя Яковенко, Володимир Кашка, Василь Кожелянко, Джеймс Мейс, Вадим Скуратівський, Василь Герасим'юк і багато інших знаних інтелектуалів української діаспори та України постсоветської доби.

Одна з авторок цієї розвідки також мала честь видрукувати низку власних досліджень на сторінках часопису «Сучасність». Звичайно, вже київського періоду його видання (Грабовська, 2003; 2005; 2010).

На жаль, журнал «Сучасність» припинив своє існування саме на території України вже у добу її новітньої незалежності. Одними з головних чинників тут стали спершу прихід у Києві до влади «молодої команди Черновецького», що викликало припинення фінансової підтримки з боку столичної мерії, а потім встановлення авторитарного режиму Януковича, що добило «Сучасність» у сенсі організаційної та фінансової спроможності. Спроби відродити журнал у 2014-16 роках не мали успіху, кошти для стабільного існування часопису не були знайдені. На жаль, не вдалося і спроба видати найкращі тексти журналу у двотомнику «Сучасність The Best», що ускладнює зацікавленим читачам пошук цих матеріалів. Але, попри це, звернення до обширів видання, яке першим успішно об'єднало українську культуру на всіх континентах у певну цілісність, має неабиякий сенс. І сьогодні чимало матеріалів «Сучасності» зберігають свою не лише історичну цінність, але й актуальність. Низка з них може стати у нагоді професійним дослідникам у певній галузі української культури (у широкому смислі поняття «культури», як то і проголошували засновники часопису). Так, для співробітників музеїв, зокрема, Музею книги і друкарства України, буде цікавою і корисною стаття Л. Біласа «Гутенберг і Федоров» у розділі «Історичних студій» часопису «Сучасність», за 1964 рік (№12) та продовження цієї ж статті у №3 за 1965 рік.

Стаття написана не лише на глибокому знанні матеріалу, але вона є і демонстрацією світоглядних настанов автора. Дослідник Л. Білас стверджує, що винайдення друкування та книговидання загалом могло відбутися тільки у вільному світі, у містах Заходу людьми певного типу, тому, пише автор, «недавні ревелюції радянських учених про сенсаційні винаходи «русских людей» та технічний пріоритет Москви XVI чи XVII століття над Заходом були призначені тільки на скріплення сердець власних, не обізнаних з технікою відкриття, громадян». Так Л. Білас характеризує дослідження советських істориків книгодрукування (Білас, 1964, с. 82). Автор робить наступні висновки: «...винахід могла здійснити тільки людина не те що письменна, але освічена — вже через намічену мету винаходу; людина заможна, бо

винахід вимагав поважного капіталовкладення, а отже можливості дістати кредит; людина добре обізнана з передовою технікою свого часу; цей винахід міг постати тільки там і тоді, де настала потреба механічної мультиплікації книг, тобто — де існував на книги відповідний попит та читаюча публіка, що була в стані та готова за книгу відповідно заплатити; в середовищі, отже, де друк міг приносити для друкаря зиск; де зиск був головним стимулом діяльності» (Білас, 1964, с. 83) (збережено автор. правопис — І.Г.). Він стверджує далі, що капіталістичний розвиток міст Європи, на відміну від відсталої Московії, стимулював революцію у книгодрукуванні, яка потягла за собою і культурну революцію насамперед у Західному світі. Отже і «винахід друку, чи точніше — типографії, над яким майнцький патрицій Йоганес Генсфляйш цум Гутенберг працював понад десять років, належить до ряду відкриттів, що свідчать про глибоке технічне зацікавлення буржуазії XV віку», – зазначає Л. Білас (Білас, 1964, с. 82). І далі: «...винахід Гутенберга – посідає своє природжене місце. Гутенбергові йшлося (технічно) про розв’язку проблеми механічного копіювання рукописної книги, про «artificialiter scribere», як це в той час було сформульоване. Питання було складне й вимагало рівночасної розв’язки цілого ряду проблем. Те, що вже на початку століття постала була техніка ксилографії, яка полягала в різьбі на дереві, після чого цей дереворит, намазаний друкарською фарбою, відтискався на папір чи пергамен, не могло служити за вихідну точку Гутенбергового винаходу. Тому що Гутенберг був за званням золотар і володів відомою тоді технікою відливу металів, виготовлювання сигнетів тощо, не дивує, що він почав експериментувати металевими черенками. Хоч як важливими були «рухомі черенки», суттєвою проблемою була конструкція апарату, який уможливив би продукцію безконечного числа однакових (щодо величини) типів і, тісно з цим пов’язане, винайдення металевого стопу, який цю відливну техніку уможливив би. ...важливим було винайдення друкарської фарби, бо ті, що були тоді відомі, не надавалися до друкування металом. Врешті, конструкція відповідного друкарського преса». Описані автором статті деталі з історії виникнення друкування як процесу, його вписування у свою добу є надзвичайно цікавими, тому й надалі наводимо розлогі цитати зі статті Л. Біласа. «Процесові акти Гутенберга свідчать про іншу, але не менш важливу сторону винаходу: про великі грошові інвестиції, яких вимагали багатолітні коштовні експерименти, поки винахідник дійшов до своєї мети. Витративши на них усе своє майно, Гутенберг мусів зичити гроші у інших «капіталістів», яких він, як свідчать акти, зумів переконати в тому, що «*ee ein jor ußkommet, so bant wir unser houbtgut*» (заки промине рік, наш капітал вернеться нам назад)» (Білас, 1964, с. 82).

Л. Білас стверджує, що критерієм визначення першодруків і їхньої належності до певної культури має бути не територіальний принцип розташування друкарень чи етнічне походження друкарів, а те, для кого, для якої спільноти друкувались ті чи інші тексти, а також рівень розвитку буржуазних стосунків. Автор зазначає: «Порівняльне відношення інтелектуальних ресурсів (залежних, зрештою, скрізь від загального розвитку історичного процесу, складовими частинами якого є суспільна динаміка, населення, економіка і т.д.) Західної та Східної Європи цього часу можна, до певної міри, ілюструвати цифрами книжкової продукції XV-XVI віків: Західня Європа — бл. 300 000 публікацій; Польсько-лит. держава — бл. 2 000; українсько-білоруські землі — бл. 70-80 публікацій; Московщина — бл. 14 публікацій» (Білас, 1965).

Авторки цієї розвідки не випадково приділили стільки уваги саме цій статті. Адже вона демонструє, що діаспорні українські автори-інтелектуали «Сучасності» вже у далеких 70-х рр. звертались до проблем європейськості української культури. Ці питання «на повен зріст» постали перед вітчизняною культурологією лише у постколоніальний період новітньої незалежності України. Окрім того, саме друкована

книга та друкарство загалом, винайдене у Німеччині Йоганном Гутенбергом, викликали до життя культурну революцію у Європі, яка значною мірою вплинула і на становлення націй у цій частині світу, зачепивши і Київ та українські землі.

Осмилення проблематики зміни світоглядної, а також загальноісторичної парадигми розвитку європейської цивілізації, а потім і загальносвітових реалій завдяки винайденню книгодрукування розглядається у працях західноєвропейського філософа. Культуролога, історика Маршалла Мак-Люена. Сьогодні мак-люєнізм як філософська концепція активно вивчається у Західному світі. Вважаємо, що освоєння цієї філософської течії (Мак-Люєн, 2015), яка осмислює глибинні перетворення в історії завдяки друкарству та друкованому слову, будуть корисні і для українського культурологічного дискурсу. Проте, це вже потребує спеціального окремого дослідження.

Висновки: Традиції, закладені журналом «Сучасність», тобто «компетентність, добра поінформованість, критичність погляду, полемичність, прогностичність, вплив на громадську позицію еліти, прагнення відстоювати конструктивну думку» підняли часопис на рівень найкращих науково-популярних видань України і, вочевидь, назавжди вписали його в історію української культури (Здоровега, 2006, с. 114). І не лише науково-популярних, а і літературно-мистецьких, оскільки у часопису вперше опубліковані численні твори, що вже стали класичними, та власне наукових текстів.

«Сучасність» стала однією з інтелектуальних «перлин» української культури діаспори та матірної України, засобом їхнього об'єднання в органічну цілісність. Часопис і сьогодні можна розглядати як серйозне джерело формування української ідентичності, зокрема, і завдяки наведеним вище дослідженням, що побачили світ на сторінках журналу. І в постдіаспорний період часопис активно продовжував друкувати актуальні статті з проблематики української культури, зокрема, і книжної.

Бібліографічний список

- Білас, Л., 1964. Гутенберг і Федоров. *Сучасність*, 12(48), с.79-99.
- Білас, Л., 1965. Гутенберг і Федоров. *Сучасність* (Закінчення), 3(51), с. 94-111.
- Від редакції, 1961. *Сучасність*, №1, [онлайн]. Доступно: <https://archive.org/details/suchasnist/1961_N01/page/n3/mode/2up> [Дата звернення 5 серпня 2025].
- Вікіпедія, б.д. *Сучасність (журнал)*. [онлайн]. Доступно: <[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_\(%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_(%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB))> [Дата звернення 11 вересня 2025].
- Гандзюк, В., 2024. Ключові слова у контексті публікацій журналу «Сучасність». *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*, 54-55, с. 3–9.
- Гандзюк, В., 2024а. Журнал «Сучасність»: історія, традиції, новаторство. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія*, 47, с. 82-89. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-47-82-89> [Дата звернення 5 серпня 2025].
- Грабовська, І., 2003. «Без ненависти до нікого, з любов'ю до всіх українців». *Сучасність*, с.102-107.
- Грабовська, І., 2005. Карнавал, який завжди поруч. *Сучасність*, с. 75-86.
- Грабовська, І., 2010. Українська «жінка-лицар» між міфом і реальністю. *Сучасність*, 3, с. 204-212.
- Грабовський, С. (упоряд.), 2023. *СУЧАСНІСТЬ THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА*. Науково-популярне видання. К.: Міленіум.

- Грабовський, С., 2023. Як завершилася Доба Івана Дзюби. Хроніки початку 2022 року. В: *СУЧАСНІСТЬ THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА*. Науково-популярне видання. К.: Міленіум, с. 91-136.
- Грабовський, С., 2023а. До читачів. В: *СУЧАСНІСТЬ THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА*. Науково-популярне видання. К.: Міленіум.
- Здоровега, В.Й., 2006. Іван Франко і українська публіцистика. *Пресознавчі студії: історія, теорія, методологія: зб. пр. каф. укр. преси і дослід. центру історії західноукр. Преси*, 7, с. 113–133.
- Костенко, Л., 2013. *Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала*. К: Вид-во ПрАТ «Українська прес-група».
- Мак-Люен, М., 2015. *Галактика Гутенберга: Становлення людини друкованої книги*. / Пер. з англ. А.А. Галушки, В.І. Постнікова. К.: Ніка-Центр.
- Павличко, С., 2024. *Дискурс модернізму в українській літературі: монографія*. К.: Вид-во ім. Соломії Павличко «Основи»; Вид-во Stretovuch.
- Пахльовська, О., 2013. Протестуючий розум. Ліна Костенко. Гуманітарна аура нації. Геній в умовах заблокованої культури. Равнєніє на трибуну. Ніч бездержавності / За загальною ред. Лариси Івшиної. Видання перше. Бібл. Газети «День» «Україна Incognita». ПрАТ «Українська прес-група», с. 3-10.
- Пономарьов, В., 2023. Традиції та «Сучасність». В: *СУЧАСНІСТЬ THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА*. Науково-популярне видання. Київ: Міленіум, с.137-140.
- Тарнашинська, Л., 2010. *Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (історико-літературний та поетикальний аспекти): монографія*. Київ: Смолоскип.
- Товмаш, Д., 2023. Етичні та наукові традиції Івана Дзюби: історія і сьогодення (Рецензія на видання: *СУЧАСНІСТЬ THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА*. Науково-популярне видання. Упорядник Сергій Грабовський. К.: Міленіум), [онлайн]. Доступно: <<https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/index>> [Дата звернення 11 вересня 2025].

References

- Bilas, L., 1964. Gutenberg I Fedorov [Guttenberg & Fedorov]. *Suchasnist*, 12(48), pp. 79-99. (in Ukrainian).
- Bilas, L., 1965. Gutenberg I Fedorov [Guttenberg & Fedorov]. *Suchasnist*. (Zakinhenka), 3(51), pp. 94-111. (in Ukrainian).
- Gandzuk, V., 2024. Klyhovi clova y konteksti publikacii jurnalny «Suchasnist» [Keywords in the context of publications of the Magazine "Suchasnist"]. *Visnic Lvivskogo universitetu. Seria Journalistika*, 54-55, pp. 3–9. (in Ukrainian).
- Gandzuk, V., 2024a. Jurnal «Suchasnist»: istoria, tradicii, novatorstvo [Magazine "СУЧАСНІСТЬ THE LAST": history, traditions, innovation], *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Istoriia*, 47, с. 82-89. DOI: <https://doi.org/10.31652/2411-2143-2024-47-82-89> [Accessed 5 serpnia 2025].
- Grabovska, I., 2003. «Bez nenavisti do nikogo, z lybovy do vsix ukrainsiv» [Without hatred for anyone, with love for all Ukrainians]. *Suchasnist*, pp.102-107. (in Ukrainian).
- Grabovska, I., 2005. Karnaval, yqiy zavjdi poruh [Carnival, which is always nearby]. *Suchasnist*, pp.75-86. (in Ukrainian).
- Grabovska, I., 2010. Ukrainka «jinka-licar» mij mifom I realnisty [Ukrainian "female knight" between myth and reality]. *Suchasnist*, №3, pp. 204-212. (in Ukrainian).

- Grabovskiy, S., 2023. Yak zaverchilasy Doba Ivana Dzyby. Xroniki pochatku 2022 roku [How the Era of Ivan Dzyuba Ended. Chronicles of the Beginning of 2022]. In: *SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZYBA TA YOGO DOBA. Naukovo-popularne vidanna. Uporydnyk Sergiy Grabovskiy*. K.: Milenium, pp. 91-136. (in Ukrainian).
- Grabovskiy, S., 2023a. Do chitachiv. In: *SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZYBA TA YOGO DOBA [To the Readers. SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZYBA TA YOGO DOBA]*. Naukovo-popularne vidanna. Uporydnyk Sergiy Grabovskiy. K.: Milenium. (in Ukrainian).
- Hrabovskiy, S. (uporiad.), 2023. *SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZYBA TA YOGO DOBA [SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZYUBA AND HIS ERA]*, 2023. Naukovo-popularne vidanna. Uporydnyk Sergiy Grabovskiy. K.: Milenium. (in Ukrainian).
- Kostenko, L., 2013. *Gumanitarna aura nacii, abo Defekt golovного dzerkala [Humanitarian Aura of Nation Or The Defect of Main Mirror]*. K.: Vid-vo PrAT «Ukraincka pres-grupa». (in Ukrainian).
- Mak-Lyen, M., 2015. *Galaktika Gutenberga: Stanovlennya lydini drukovanoi knigi [Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man]* / Translated from English A.A. Galuchki, V.I. Postnikova. K.: Nika-Centr. (in Ukrainian).
- Pavlichko, S., 2024. *Diskurs modernizmu v ukrainskij literaturi: monjgrafija. [Discourse of Modernism in Ukrainian Literature: monograph]*. K.: Vid-vo im. Solomii Pavlichko «Osнови»; Vid-vo Stretovych. (in Ukrainian).
- Paxlyovska, O., 2013. Protestuyuchiy rozum. Lina Kostenko. Gumanitarna aura nacii. Geniy v umovax zablokovanoi kulturi. Ravnenie nf tribunu. Nich bezderjavnosti [The Protesting Mind. Lina Kostenko. Humanitarian Aura of the Nation. Genius in Conditions of a Blocked Culture. Eyes on the Tribune. The Night of Statelessne]/ Za zagalnoyu red. Larisi Ivchynoi. Vidannya perche. Bibl. Gazeti «Den» «Ukraina Incognita». PrAT «Ukraincka pres-grupa», pp. 3-10. (in Ukrainian).
- Ponomaryov, V., 2023. Tradicii ta «Suchasnist» [Traditions and «Suchasnist»]. In: *SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZYBA TA YOGO DOBA. Naukovo-popularne vidanna. Uporydnyk Sergiy Grabovskiy*. Kiev: Milenium, pp. 37-140. (in Ukrainian).
- Tarnachinska, L., 2010. *Ukrainske chistdesytnictvo: profilin a tli pokolinna (istoriko-literaturniy ta poetikalniy aspekti): monjgrafija [Ukrainian Sixtiers: Profiles Hazad na Generation (Historical-Literary and Poetic Aspects): monograph]*. K.: Smoloskip. (in Ukrainian).
- Tovmach, D., 2023. Etichni ta naukovi tradicii Ivana Dzubi: istoria i cyogodennya (Recenzia na vidanna: SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZYBA TA YOGO DOBA. Naukovo-popularne vidanna. Uporydnyk Sergiy Grabovskiy. K.: Milenium) [The Ethical and Scientific Traditions of Ivan Dzyuba: history and present (Review of the publication: SUCHASNICTЬ THE LAST. IVAN DZYUBA AND HIS ERA. Popular science publication. Compiled by Serhiy Grabovsky. K.: Millennium)], [online]. Avialabl at: <<https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/index>> [Accessed 11 September 2025]. (in Ukrainian).
- Vid redakcii, 1961. [From the editors]. Suchasnist. №1. Avialabl at: <https://archive.org/details/suchasnist/1961_N01/page/n3/mode/2up> [Accessed 5 August 2025]. (in Ukrainian).
- Wikipedia, n.d. *Suchasnist (jurnal)*. [online]. Avialabl at: <[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_\(%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_(%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB))> [Accessed 11 September 2025]. (in Ukrainian).
- Zdorovega, V.Y., 2006. Ivan Franko i ukrainska publicistika [Ivan Franko and Ukrainian Journ]. *Presoznavchi studii: istoria, teoria, metodologia: zb. pr. kaf.ukr.presi I doslid.*

Centru istorii zaxidnoukr. Preci, 7. Lviv: Lviv. nac. un-t im. Ivana Franka, pp. 113-133. (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 25.11.2025 р.

I.M. Grabovska,

I.O. Huleikova,

T.M. Talko

MAGAZINE “SUCHASNIST” IN THE CULTURAL LANDSCAPE OF UKRAINE

The article examines the main historical milestones of the emergence and functioning of the iconic Ukrainian publication - the magazine "Contemporary", its role in the cultural life of both the Ukrainian diaspora and mother Ukraine. The authors of the study believe that it is such publications that largely create the spiritual aura of the nation, that mental shell of the people that reveals its unique face against the general background of world civilization. The magazine "Contemporary" was called upon to form and reflect a holistic picture of free Ukrainian culture, its humanitarian aura, preserved by Ukrainians abroad. It was he who, for 30 years of existence outside the territorial borders of his homeland, presented to the world the Ukrainian culture of the non-existent independent Ukrainian nation and state. The magazine "Contemporary" continued to fulfill this same mission after returning to Ukraine during the time of new independence. In addition, it became an intellectual center for overcoming the post-colonial syndrome by Ukrainian society in the transitional period. Diasporic Ukrainian intellectual authors of "Suchasnost" addressed the problems of the European nature of Ukrainian culture as early as the 1970s. These issues "fully" appeared before domestic cultural studies only in the post-colonial period of Ukraine's recent independence.

The article concludes that the traditions laid down by the journal "Contemporary" raised the journal to the level of the best popular science publications in Ukraine and, apparently, forever inscribed it in the history of Ukrainian culture. And not only popular science, but also literary and artistic, since the journal first published numerous works that have already become classics, as well as a number of scientific texts. "Contemporary" became one of the intellectual "pearls" of Ukrainian culture of the diaspora and mother Ukraine, a means of their unification into an organic whole.

Keywords: *intellectual publication, diaspora, culturological paradigm, Ukrainian journal, Ukrainian nation-building.*